

Agencija za nadzor osiguranja Crne Gore
Insurance Supervision Agency of Montenegro

**IZVJEŠTAJ O
SPROVEDENOJ DRUGOJ VJEŽBI TESTIRANJA OTPORNOSTI NA STRES
(STRES TEST) DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE
U CRNOJ GORI**

Decembar, 2024. godine

Naziv dokumenta: Izvještaj o sprovedenoj drugoj vježbi testiranja otpornosti na stres (Stres test) društava za osiguranje u Crnoj Gori

Autori:

mr Branko Barjaktarović

Danilo Vujanović

mr Draško Mandić

Javorka Raspopović

SADRŽAJ

I.	LISTA ILUSTRACIJA I TABELA.....	4
II.	UVOD.....	5
III.	RAZLOZI, CILJEVI I METODOLOŠKO-TEHNIČKA OSNOVA STRES TESTA.....	5
IV.	KVALITET PODATAKA.....	7
V.	REZULTATI STRES TESTA	7
	V.1 OSNOVNE KARAKTERISTIKE SEKTORA OSIGURANJA PRIJE STRESA	7
	V.1.1 <i>Aktiva</i>	7
	V.1.2 <i>Pasiva</i>	9
	V.1.3 <i>Višak imovine nad obavezama</i>	10
	V.1.4 <i>Sopstvena sredstva i adekvatnost kapitala</i>	10
	V.2 UTICAJ STRESNOG SCENARIJA	10
	V.2.1 <i>Uticaj stresa na pokazatelje bilansa stanja neživotnih društava za osiguranje</i>	11
	V.2.2 <i>Uticaj stresa na pokazatelje bilansa stanja životnih društava za osiguranje</i>	13
	V.2.3 <i>Uticaj stresa na višak imovine nad obavezama</i>	15
	V.2.4 <i>Uticaj stresa na SCR</i>	16
	V.2.5 <i>Uticaj stresa na kapitalnu adekvatnost</i>	17
VI.	ZAKLJUČCI I PREPORUKE	19

I. LISTA ILUSTRACIJA I TABELA

Ilustracija 1. Struktura agregatne aktive društava za neživotno osiguranje	8
Ilustracija 2. Struktura agregatne aktive društava za životno osiguranje	8
Ilustracija 3. Struktura agregatne pasive društava za neživotno osiguranje.....	9
Ilustracija 4. Struktura agregatne pasive društava za životno osiguranje.....	9
Ilustracija 5. Uticaj stresa na agregatnu aktivu neživotnih osiguravača.....	11
Ilustracija 6. Dekompozicija promjena vrijednosti agregatne aktive neživotnih osiguravača nakon stresa	12
Ilustracija 7. Uticaj stresa na agregatnu pasivu neživotnih osiguravača	12
Ilustracija 8. Dekompozicija promjena vrijednosti agregatne pasive neživotnih osiguravača nakon stresa	13
Ilustracija 9. Uticaj stresa na agregatnu aktivu životnih osiguravača.....	13
Ilustracija 10. Dekompozicija promjena vrijednosti agregatne aktive životnih osiguravača nakon stresa	14
Ilustracija 11. Uticaj stresa na agregatnu pasivu životnih osiguravača	14
Ilustracija 12. Dekompozicija promjena vrijednosti agregatne pasive životnih osiguravača nakon stresa	15
Ilustracija 13. Dekompozicija promjena agregatnog SCR-a neživotnih društava po modulima	16
Ilustracija 14. Dekompozicija promjena agregiranog SCR-a životnih društava po modulima.	17
Ilustracija 15. Agregirani višak prihvatljivih sopstvenih sredstava za pokriće SCR i MCR	17
Ilustracija 16. Agregirani SCR racio neživotnih osiguranja prije i nakon stresa.....	18
Ilustracija 17. Agregirani SCR racio životnih osiguranja prije i nakon stresa.....	18
Tabela 1. Uticaj stresa na višak imovine nad obavezama.....	15

II. UVOD

Uzimajući u obzir da je Crna Gora, kao buduća punopravna članica Evropske unije, obavezna da danom pristupa Evropskoj uniji započne sa primjenom direktive Solventnost II, Agencija za nadzor osiguranja (u daljem tekstu: Agencija) je, u saradnji sa društvima za osiguranje koja posluju u Crnoj Gori, sprovela drugu vježbu testiranja otpornosti na stres (stres test) društava za osiguranje u Crnoj Gori.

Agencija je dana 17. 05. 2024. godine uputila poziv svim društvima za osiguranje za učešće u drugom stres testu sa ciljem testiranja ranjivosti osiguravača u Crnoj Gori kroz pretpostavku određenog stresnog scenarija na imovinu, obaveze i zahtijevani solventni kapital društava za osiguranje prema podacima društava za osiguranje sa stanjem na dan 31. decembar 2023. godine uz pretpostavku da je Crna Gora punopravna članica EU. Od devet društava za osiguranje koja posluju na crnogorskom tržištu njih osam su se odazvali pozivu Agencije i delegirali svoje predstavnike koji su bili zaduženi za sprovođenje stres testa.

Za potrebu sprovođenja stres testa, Agencija je pripremila i društvima dostavila sljedeće dokumente:

- Tehničke specifikacije stres testa za 2024. godinu;
- Objašnjenja stres testa za 2024. godinu;
- Tehničke informacije stres testa za 2024. godinu;
- Izvještajne obrasce stres testa za 2024. godinu.

Tehničkim specifikacijama i informacijama stres testa za 2024. godinu predstavljeni su cilj, metodologija i scenario stres testa sa detaljnim pojašnjenjima za njegovo sprovođenje, dok su preostala dva dokumenta (Objašnjenja i izvještajni obrasci stres testa za 2024. godinu) društva trebala popuniti traženim podacima sa stanjem na dan 31. 12. 2023. godine. Nakon popunjavanja dokumenta traženim podacima društva su ista dostavili Agenciji u dogovorenom roku zaključno sa 04. oktobrom 2024. godine. Međutim, kako je za pojedine izvještaje ili objašnjenja bila neophodna dopuna/korekcija sadržine istih Agencija je produžila rok za dostavljanje predmetnih obrazaca do 15. novembra 2024. godine do kada su sva društva i dostavila Agenciji ispravno popunjene tražene obrasce.

III. RAZLOZI, CILJEVI I METODOLOŠKO-TEHNIČKA OSNOVA STRES TESTA

Nepovoljan scenario stres testa zasnovan je na neizvjesnosti koja proizilazi iz ekonomskih posljedica ponovnog intenziviranja ili produžavanja geopolitičkih tenzija. Takvo okruženje izazvalo bi poremećaje u lancu snabdijevanja i dovelo do nižeg rasta i veće inflacije. Efekti navedenog scenarija bi povećali inflatorne pritiske, što bi na kraju dovelo do povećanja troškova po osnovu šteta, posebno za kompanije koje se bave poslovima neživotnog

osiguranja. Visok nivo prinosa na državne obveznice, vođen visokom bezrizičnom krivom prinosa, nametnuo bi stroge uslove za finansiranje javne potrošnje. Povećani nivo državnog zaduživanja kako bi se finansirale dospelje kreditne obaveze i podržala realna ekonomija i investicioni ciklus, podstakli bi zabrinutost oko fiskalne održivosti javnih finansija, što može dovesti do daljeg povećanja kamatnih stopa po kojima se zadužuje država. U takvom tržišnom okruženju društva mogu biti suočena sa rastom obaveza i isteka osiguranja kao i drugim potencijalno nepovoljnim ishodima.

Glavni cilj sprovedenog stres testa crnogorskog sektora osiguranja, na kojoj je učešće uzelo osam od devet osiguravača na našem tržištu, bio je procjena njegove ranjivosti na nepovoljni tržišni scenario koji bi direktno uticao na poslovanje sektora osiguranja, a indirektno i na stabilnost crnogorskog finansijskog tržišta u cjelini. Dodatni cilj stres testa je bio u podizanju svijesti u upravama osiguravajućih društava o realnim tržišnim rizicima čiji razvoj može negativno uticati na solventnu poziciju društava. Dobijeni rezultati stres testa su društvima, ali i regulatornom organu, pružili odgovore na pitanje da li društva pojedinačno, ali i sektor osiguranja u cjelini, imaju dovoljno razvijene osiguravajuće i investicione portfelje, te dovoljno jake kapitalne pozicije, da izdrže izazov predstavljen u stres testu.

Za referentni datum stres testa odabran je kraj 2023. godine, odnosno bilansi stanja na dan 31. 12. 2023. godine. Testiranje je predviđalo stresiranje zahtijevanog solventnog kapitala (en. SCR – Solvency Capital Requirement) na referentni datum, uz pretpostavku da je Crna Gora država članica EU.

Stres test je za svoj metodološko-tehnički osnov koristio EIOPA-in stres test iz 2024. godine, koji je predviđao fiksni pristup bilansu stanja odnosno šokove sa trajnim efektima na bilansne pozicije.

Tehnička primjena stres testa je zasnovana na trenutnom šoku na više relevantne vremenske strukture bezrizičnih kamatnih stopa za euro, šok na više prinosa crnogorskih državnih obveznica i uticaj inflacije na troškove po osnovu šteta (za društva koja se bave neživotnim osiguranjem). Za razliku od EIOPA-inog stres testa, Agencija je odlučila da zbog nedovoljno razvijenog domaćeg tržišta osiguranja odnosno niske penetracije osiguranja ne stresira bilanse osiguravača rizikom povećanih isteka osiguranja. Osiguravači su revalorizovali vrijednost imovine u odnosu na rast prinosa na crnogorske državne obveznice i obaveza koje su osjetljive na promjenu kamatnih stopa korišćenjem zadate relevantne vremenske strukture bezrizičnih kamatnih stopa za euro koja je predstavljena u dvije varijante, bez prilagođavanja za volatilnost (en. Volatility adjustment - VA) i sa prilagođavanjem za volatilnost. Prilagođavanje za volatilnost i krajnja terminska struktura forward stopa su zadate kao konstantne vrijednosti, pri čemu su društva mogla odabrati da li će prilagođavanje za volatilnost koristiti prilikom vršenja potrebnih obračuna. Pored navedenog, društva za neživotno osiguranje prilagodila su obaveze zadatim inflatornim šokovima na troškove po osnovu šteta.

Parametri stres testa koje su osiguravači koristili za vršenje potrebnih obračuna odnosili su se na sljedeće pokretače rizika:

- swap stope;
- prinos državnih obveznica Crne Gore i
- uticaj inflacije na troškove po osnovu šteta.

Radi pojednostavljenja sprovođenja drugog stres testa crnogorskog sektora osiguranja, svi ostali faktori rizika koji su bili sastavni dio EIOPA-inog stres testa iz 2024. su bili isključeni.

IV. KVALITET PODATAKA

Agencija je sprovela postupak validacije odnosno potvrđivanja dostavljenih rezultata stres testa kroz provjeru dostavljenih kvantitativnih podataka i pratećih objašnjenja, što je u određenim slučajevima uključivalo i ponovno dostavljanje rezultata usljed nepotpuno ili netačno prikazanih i obračunatih podataka i dostavljanje dodatnih pojašnjenja o metodologiji koju su društva primjenjivala u svojim obračunima. Potvrđivanje rezultata stres testa je pružio njegovim učesnicima, uključujući i regulatorni organ, korisne informacije o kvalitetu podataka i metodološko-tehničkih znanja sa kojima trenutno raspolaže sektor osiguranja.

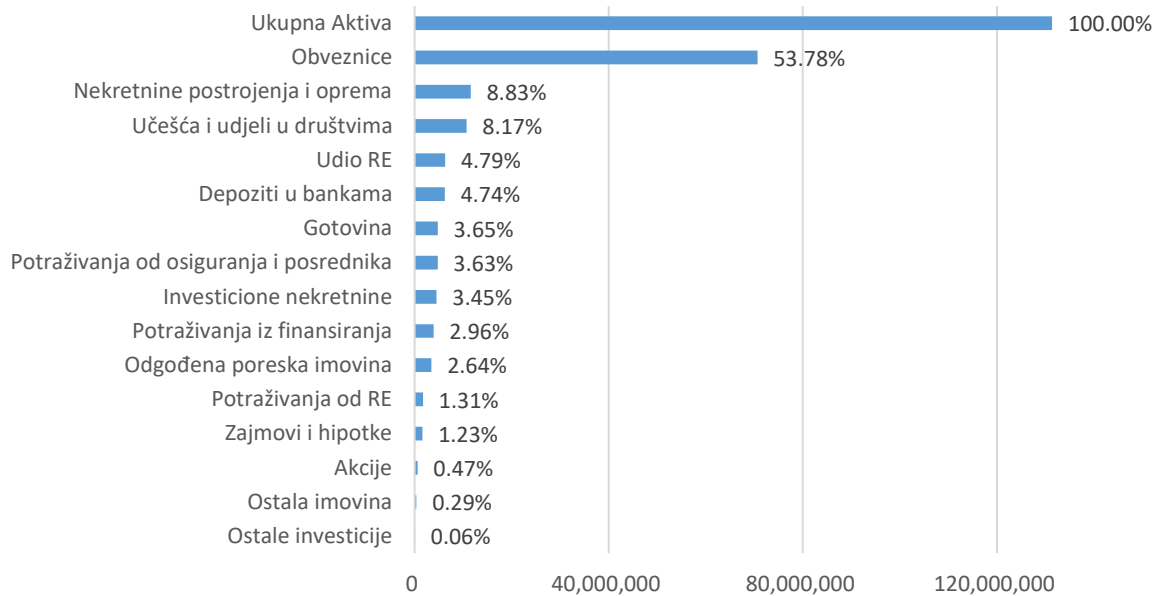
V. REZULTATI STRES TESTA

Rezultati stres testa su u ovom izvještaju predstavljani na agregiranoj osnovi odvojeno za društva za neživotno i društva za životno osiguranje uslijed razlika u prirodi poslovanja ove dvije grupe društava.

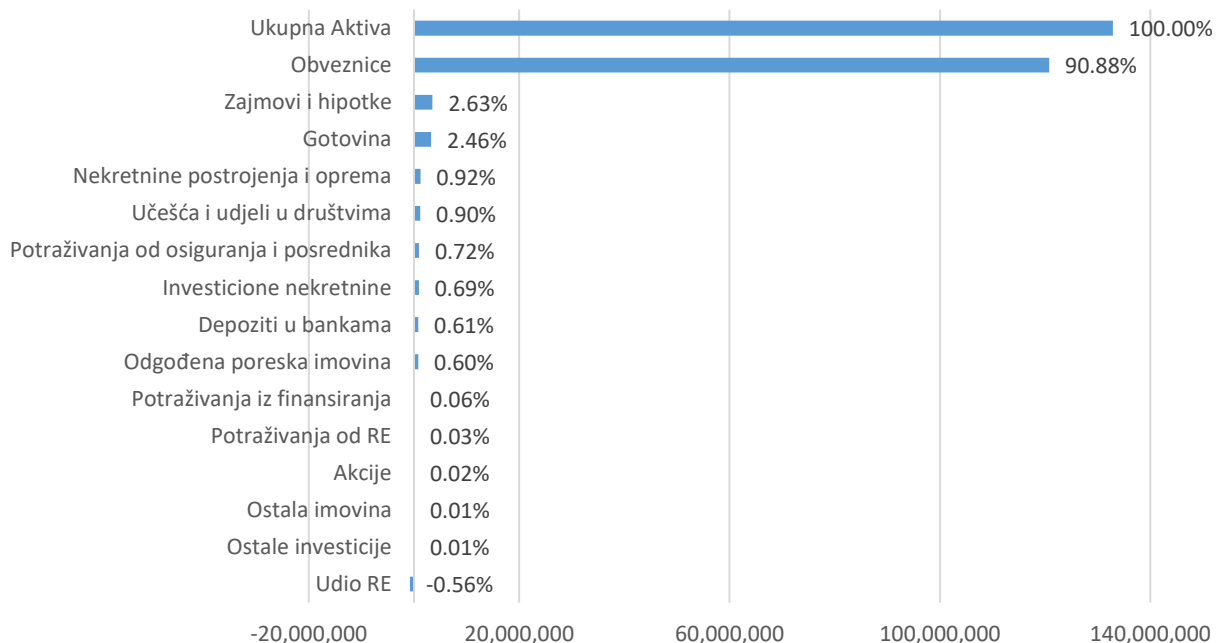
V.1 OSNOVNE KARAKTERISTIKE SEKTORA OSIGURANJA PRIJE STRESA

V.1.1 Aktiva

Ukupna agregatna vrijednost aktive četiri neživotna osiguravača je iznosila 131,37 mil. €, u kojoj su najveći udio imala dugoročna i kratkoročna finansijska ulaganja, dok su najveći pojedinačni udio činila ulaganja u obveznice (dominantno državne) u iznosu od 70,65 mil. €, koja su činila 53,78% od ukupne vrijednosti agregatne aktive.

Ilustracija 1. Struktura agregatne aktive društava za neživotno osiguranje

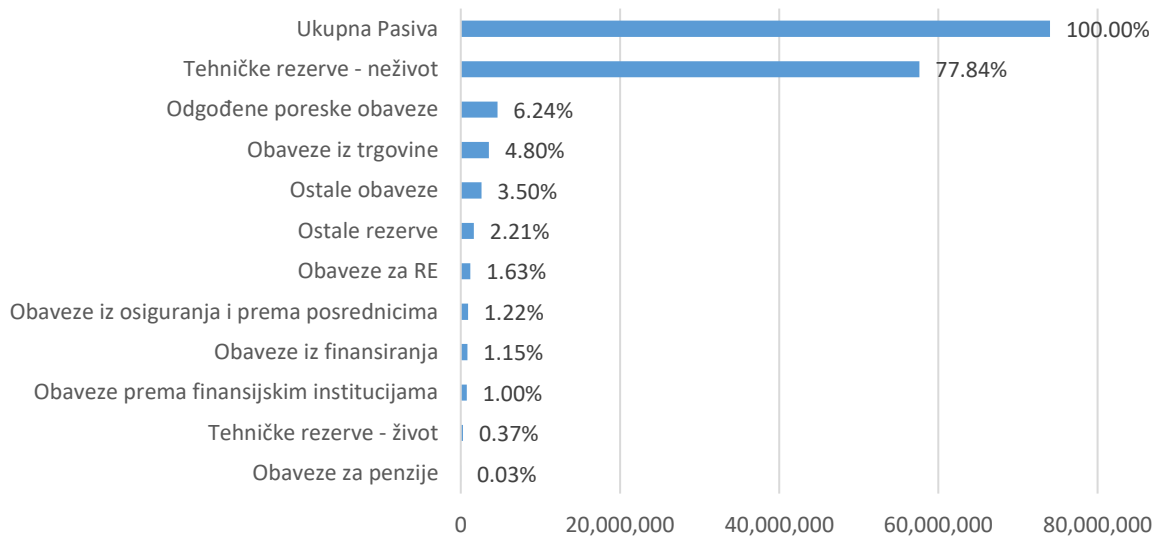
Ukupna agregatna vrijednost aktive životnih osiguravača je iznosila 132,86 mil. €, u kojoj su najveći udio imala dugoročna i kratkoročna finansijska ulaganja društava, dok su najveći pojedinačni udio činila ulaganja u državne obveznice u iznosu od 120,75 mil. €, koja su činila čak 90,88% od ukupne vrijednosti agregatne aktive.

Ilustracija 2. Struktura agregatne aktive društava za životno osiguranje

V.1.2 Pasiva

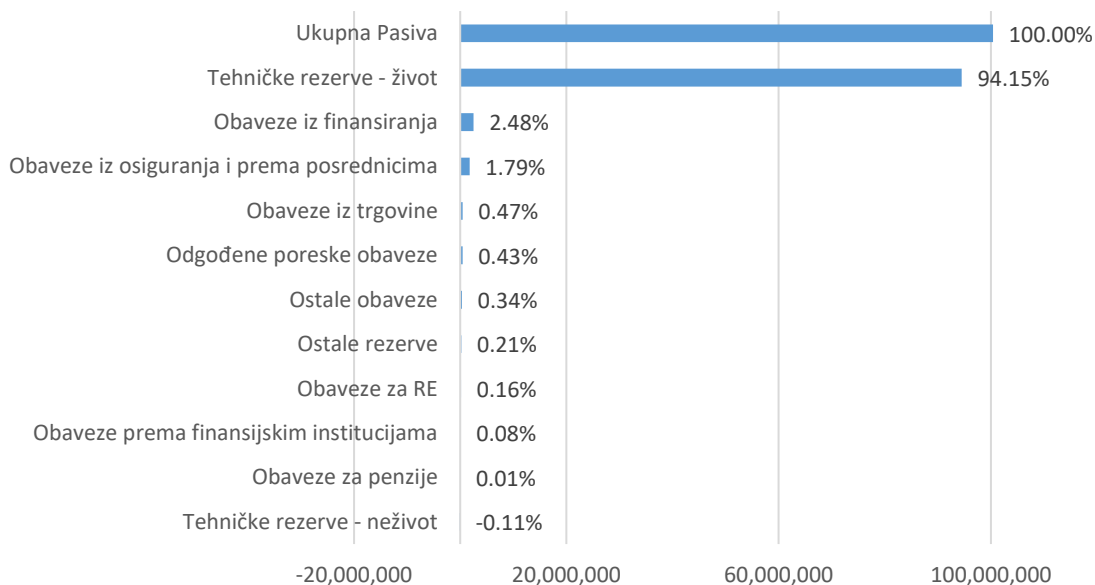
Ukupna agregatna vrijednost pasive neživotnih osiguravača je iznosila 74,01 mil. € u kojoj su najveći udio imale tehničke rezerve u iznosu od 57,61 mil. €, koje su činile 77,84% od ukupne vrijednosti agregatne pasive.

Ilustracija 3. Struktura agregatne pasive društava za neživotno osiguranje

Ukupna agregirana vrijednost pasive životnih osiguravača je iznosila 100,38 mil. € u kojoj su najveći udio činile tehničke rezerve u iznosu od 94,51 mil. €, koje su činile čak 94,15% od ukupne vrijednosti agregatne pasive.

Ilustracija 4. Struktura agregatne pasive društava za životno osiguranje

V.1.3 Višak imovine nad obavezama

Društva za neživotno osiguranje su prije stresa imala agregirani iznos viška imovine nad obavezama u iznosu od 57,35 mil. €, dok je ovaj iznos kod životnih društava iznosio 32,48 mil. €. Posmatrano preko racija viška imovine nad obavezama, neživotna društva su imala bolji agregatni racio (177,49%) u odnosu na agregatni racio društava za životno osiguranje (132,35%). Među neživotnim društvima ovaj racio je prije stresa varirao od najmanje 123,38% do najviše 229,53%, dok je kod životnih društava isti varirao od najmanje 106,49% do najviše 309,66%.

V.1.4 Sopstvena sredstva i adekvatnost kapitala

Sektor osiguranja je na agregatnom nivou bio kapitalno adekvatan u skladu sa kvantitativnim zahtjevima Solventnosti II, pri čemu je prije stresa jedan životni osiguravač bio kapitalno neadekvatan, dok je jedan neživotni osiguravač bio na samoj granici solventnosti. Sva društva za osiguranje su držala cjelokupan ili skoro cjelokupan iznos kapitala u najkvalitetnijoj kategoriji 1.

Višak prihvatljivih sopstvenih sredstava za pokriće SCR-a je na agregatnom nivou kod neživotnih društava iznosio 26,58 mil. €, te je racio SCR ili stopa adekvatnosti kapitala iznosila 192,07%, što govori da su neživotna društva u cjelini bila kapitalno adekvatna, imajući u vidu da je regulatorni minimum SCR racija 100%. Posmatrano na nivou pojedinačnih društava sva četiri društva za neživotno osiguranje su bila kapitalno adekvatna, pri čemu je jedno društvo za osiguranje bilo na samoj granici solventnosti.

Višak prihvatljivih sopstvenih sredstava za pokriće SCR je na agregatnom nivou kod životnih društava iznosio 19,60 mil. €, sa agregatnim SCR racijom od 255,90%. Posmatrano na nivou pojedinačnih društava, od ukupno četiri životna društava, jedino društvo za osiguranje nije bilo kapitalno adekvatno (racio ispod 100%).

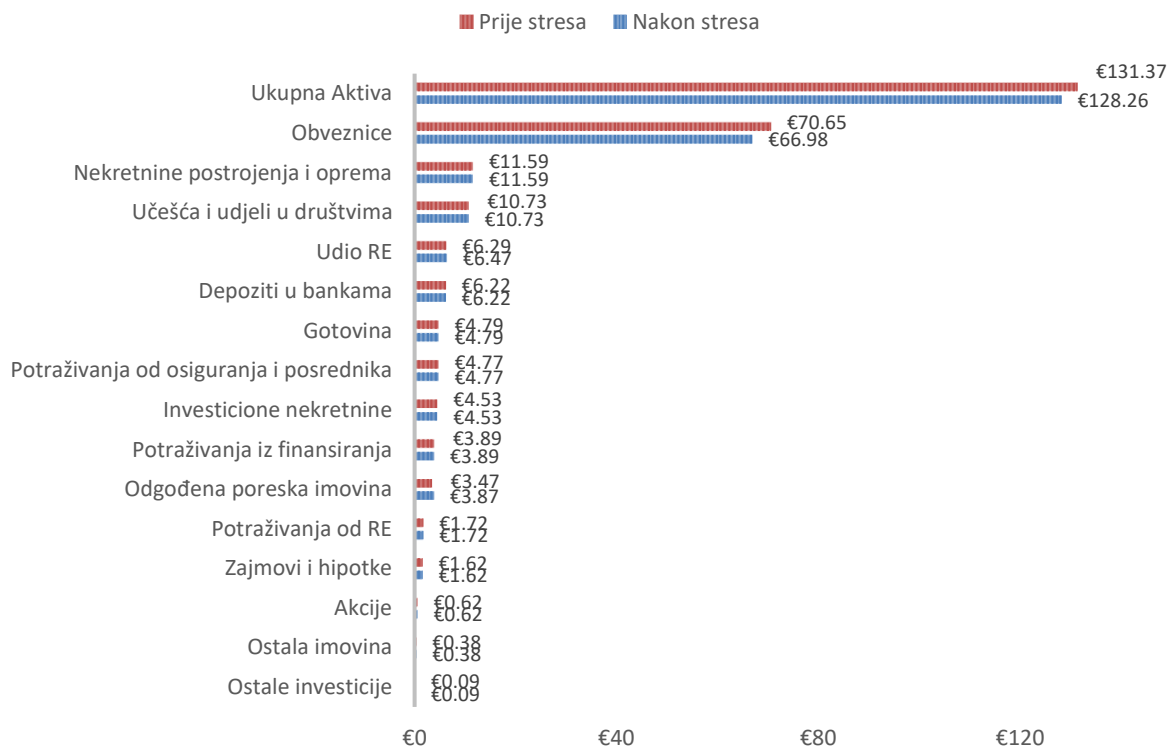
V.2 UTICAJ STRESNOG SCENARIJA

Rezultati stres testa su pokazali da je stresni scenario imao različit uticaj na društva za osiguranje, pri čemu je na agregatnom nivou imao negativan uticaj na pokazatelje stres testa kod neživotnih osiguravača te blago pozitivan uticaj na pokazatelje stres testa kod životnih osiguravača. Uticaj stres testa na pokazatelje bilansa stanja, viška imovine nad obavezama, solventni kapitalni zahtjev i kapitalnu adekvatnost obrađeni su u narednom dijelu Izvještaja.

V.2.1 Uticaj stresa na pokazatelje bilansa stanja neživotnih društava za osiguranje

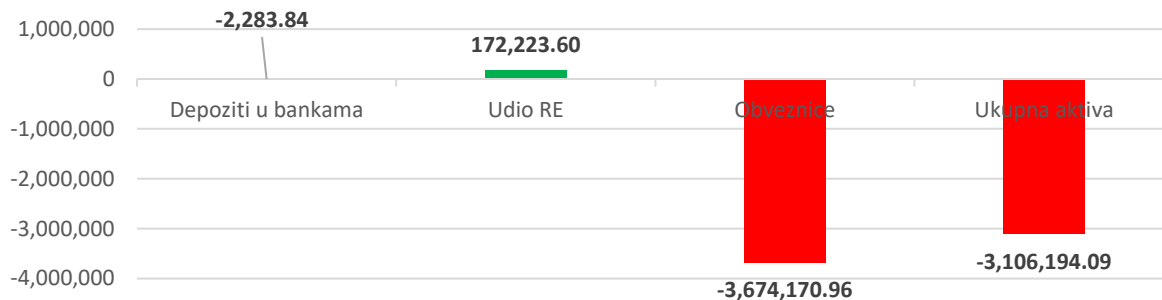
Agregatni bilansni podaci neživotnih osiguravača pokazuju da stresni scenario nije značajnije uticao na promjene vrijednosti aktive i pasive, pri čemu su ove promjene bile suprotnog smjera. Naime, aktiva je zabilježila pad vrijednosti sa 131,37 mil. € na 128,26 mil. € (-3,11 mil. € ili -2,36%), dok je vrijednost pasive porasla sa 74,01 mil. € na 75,07 mil. € (+1,06 hilj. € ili +1,42%).

Ilustracija 5. Uticaj stresa na agregatnu aktivu neživotnih osiguravača

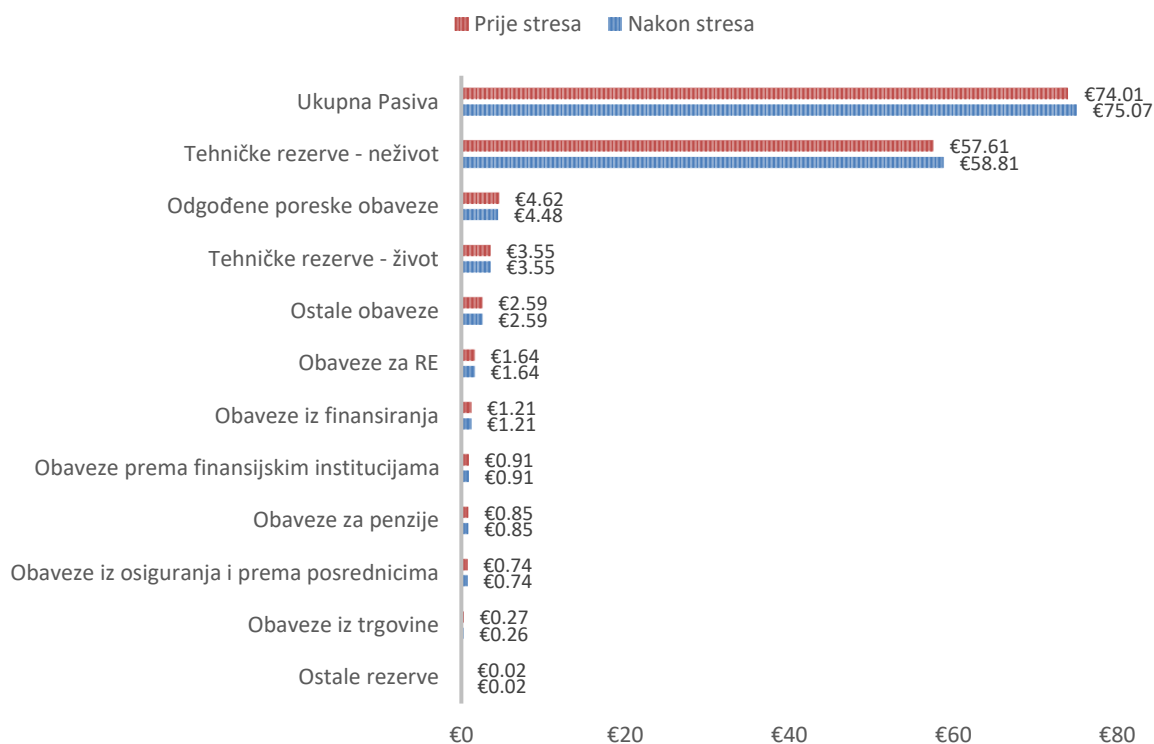
Pad agregatne vrijednosti aktive neživotnih društava je u najvećem bio određen padom vrijednosti crnogorskih državnih obveznica, što je prikazano na narednoj ilustraciji. Na vrijednost crnogorskih državnih obveznica uticao je rast krive prinosa koji je smanjio cijene obveznica, a time i njihovu ukupnu tržišnu vrijednost, što je dovelo do smanjenja agregatne aktive učesnika stres testa. Crnogorske državne obveznice stresirane su šokovima koje je EIOPA primjenila na državu Hrvatsku u stres testu za 2024. godinu.

Ilustracija 6. Dekompozicija promjena vrijednosti agregatne aktive neživotnih osiguravača nakon stresa

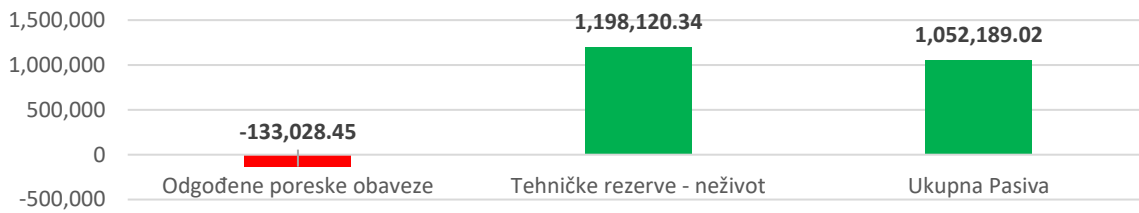
Pasiva neživotnih društava je zabilježila rast agregatne vrijednosti sa 74,01 mil. € na 75,07 mil. € (+1,05 mil. € ili +1,42%).

Ilustracija 7. Uticaj stresa na agregatnu pasivu neživotnih osiguravača

Mali rast agregatne vrijednosti pasive neživotnih društava je u najvećem bio određen rastom vrijednosti tehničkih rezervi što je prikazano na narednoj ilustraciji. Na rast tehničkih rezervi uticala su dva faktora tj. rast RFR-a (relevantna vremenska struktura bezrizičnih kamatnih stopa za euro) i rast inflacije na troškove šteta. Naime, iako rast RFR-a po pravilu utiče na smanjenje najbolje procjene obaveza (dominantno tehničkih rezervi) do njihovog povećanja u konačnom je došlo kroz uticaj rasta inflacije na troškove šteta koja je u značajnijoj mjeri povećala vrijednost najbolje procjene.

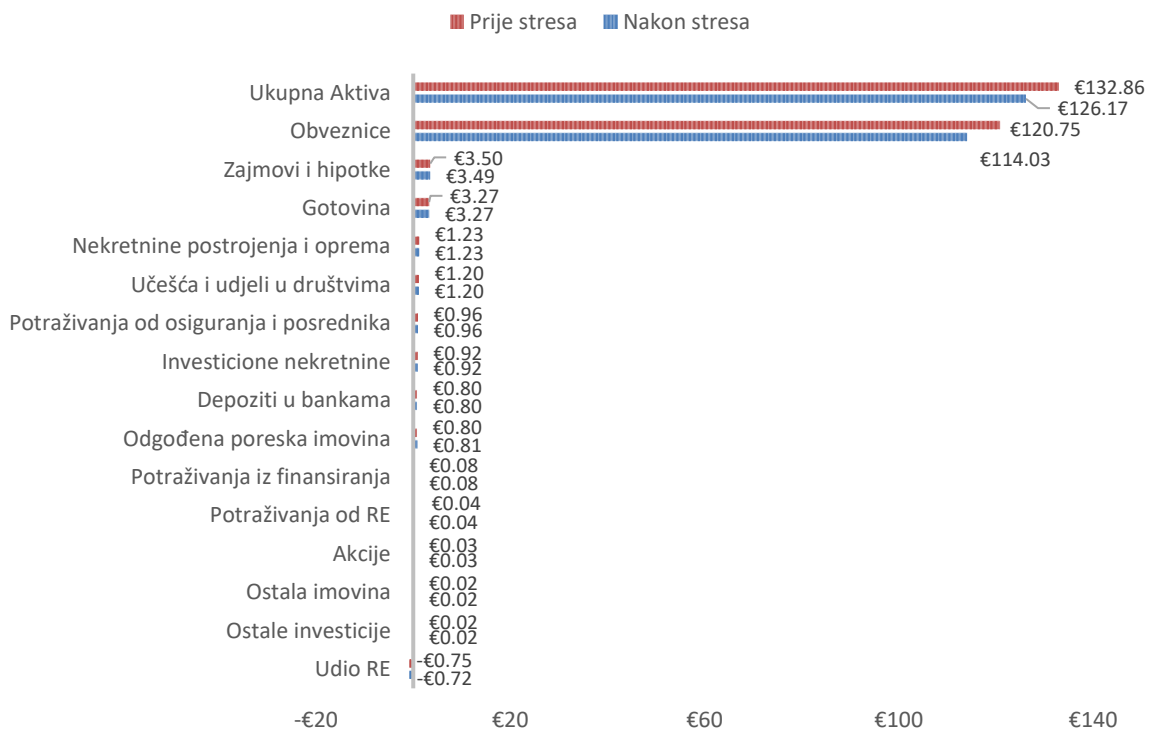
Ilustracija 8. Dekompozicija promjena vrijednosti agregatne pasive neživotnih osiguravača nakon stresa

V.2.2 Uticaj stresa na pokazatelje bilansa stanja životnih društava za osiguranje

Agregatni podaci društava za životno osiguranje pokazuju da je stresni scenario u cjelini jače uticao na njihove bilanse nego što je to bio slučaj sa bilansima neživotnih osiguravača. Za razliku od neživotnih osiguravača kod kojih su promjene vrijednosti aktive i pasive bile suprotnog smjera, promjene vrijednosti aktive i pasive kod životnih osiguravača su bile istog smjera tj. stres je smanjio njihove vrijednosti. Agregirana vrijednost aktive životnih osiguravača je imala pad sa 132,86 mil. € na 126,17 mil. € (-6,69 mil. € ili -5,03%), dok je vrijednost agregatne pasive smanjena sa 100,38 mil. € na 93,58 mil. € (-6,81 mil. € ili -6,78%).

Ilustracija 9. Uticaj stresa na agregatnu aktivu životnih osiguravača

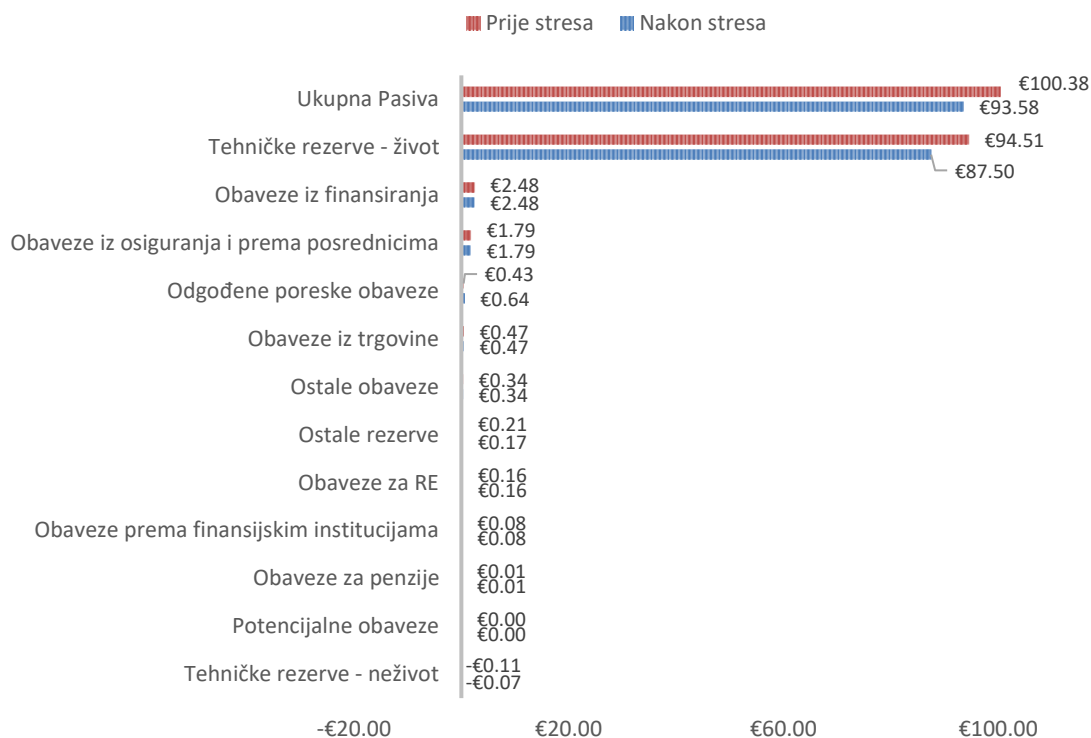
Pad agregatne vrijednosti aktive životnih društava je u najvećem bio određen padom vrijednosti crnogorskih državnih obveznica, što je prikazano na narednoj ilustraciji. Kao i kod neživotnih osiguranja na vrijednost crnogorskih državnih obveznica uticao je rast krive prinosa koji je smanjio cijene obveznica, a time i njihovu ukupnu tržišnu vrijednost, što je dovelo do smanjenja agregatne aktive.

Ilustracija 10. Dekompozicija promjena vrijednosti agregatne aktive životnih osiguravača nakon stresa

Vrijednost agregatne pasive životnih društava je smanjena sa 100,38 mil. € na 93,58 mil. € (-6,81 mil. € ili -7,27%).

Ilustracija 11. Uticaj stresa na agregatnu pasivu životnih osiguravača

Pad agregatne vrijednosti pasive životnih društava je u potpunosti bio posljedica pada tehničkih rezervi životnih osiguranja sa 94,51 mil. € na 87,50 mil. € (-7,01 mil. € ili -7,42%). Do pada tehničkih rezervi došlo je iz razloga primjene scenarija rasta RFR krivulje (relevantne vremenske strukture bezrizičnih kamatnih stopa za euro) što je u konačnom dovelo do smanjenja iznosa najboljih procjena tehničkih rezervi životnih osiguravača.

Ilustracija 12. Dekompozicija promjena vrijednosti agregatne pasive životnih osiguravača nakon stresa

V.2.3 Uticaj stresa na višak imovine nad obavezama

Višak imovine nad obavezama na agregatnom nivou kod neživotnih osiguravača bilježi pad sa 57,35 mil. € prije stresa na 53,19 mil. € nakon stresa, tj. pad je iznosio 4,16 mil. € ili -7,25%. Na nivou pojedinačnih neživotnih društava ovaj pad je varirao od najmanje -4,96% do najviše -17,50%.

Sa druge strane, višak imovine nad obavezama je na agregatnom nivou kod životnih osiguravača imao blagi rast sa 32,48 mil. € prije stresa na 32,60 mil. € nakon stresa, odnosno 116,53 hilj. € ili 0,36%. Na nivou pojedinačnih životnih društava ovaj rast je varirao od najmanje -8,69% do najviše 90,09%.

Tabela 1. Uticaj stresa na višak imovine nad obavezama

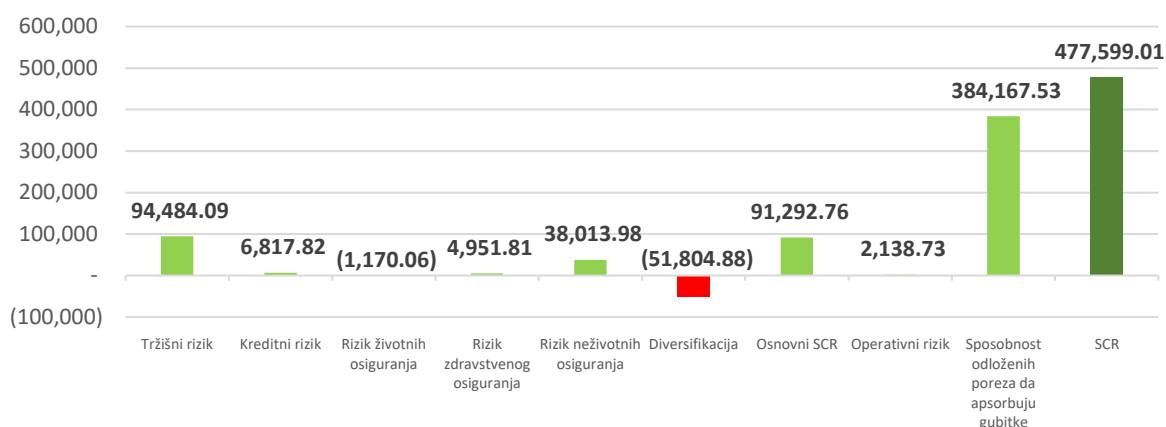
Uticaj stresa na višak imovine nad obavezama		
Racio viška imovine nad obavezama	Prije stresa	Nakon stresa
Neživotna društva	177,49%	170,86%
Životna društva	132,35%	134,83%

Značajan pad viška imovine nad obavezama je kod neživotnih osiguravača bio posljedica značajnijeg pada aktive odnosno obveznica koji je na pojedinačnom nivou varirao od najviše -7,76% do najmanje -4,15%.

V.2.4 Uticaj stresa na SCR

SCR neživotnih društava, kako na nivou pojedinačnih društava, tako i na agregatnom nivou, nije pretrpio značajnije promjene nakon stresa. Naime, agregatni SCR neživotnih društava je zabilježio rast od 1,65% ili +477,60 hilj. €, pri čemu nije bilo značajnijih promjena po pojedinačnim modulima SCR-a. Na rast SCR najviše je uticalo rast sposobnosti odloženih poreza da apsorbuju gubitke za 22,22% odnosno sa -1,729 mil. € prije stresa na -1,345 mil. € nakon stresa. Dekompozicija promjena po modulima SCR-a je prikazana na narednoj ilustraciji.

Ilustracija 13. Dekompozicija promjena agregatnog SCR-a neživotnih društava po modulima

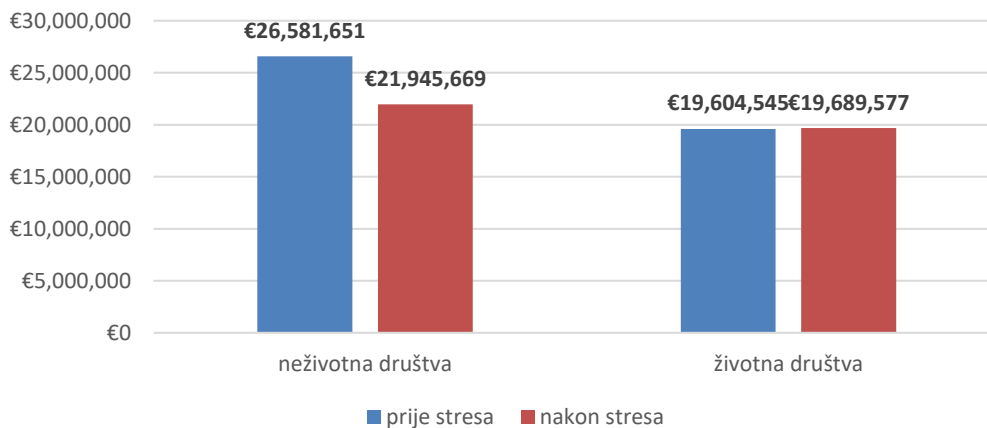

Slično kao za neživotne osiguravače, SCR životnih društava, kako na nivou pojedinačnih društava, tako i na agregatnom nivou, nije pretrpio značajnije promjene nakon stresa. Naime, agregatni SCR životnih društava je zabilježio rast od 0,25% ili +31,50 hilj. €, pri čemu je najznačajnija promjena po pojedinačnim modulima SCR-a zabilježena kod tržišnog rizika koji bilježi rast od 8,29% ili +621,06 hilj. € i kod modula rizika životnog osiguranja koji bilježi pad od 4,77% ili -378,05 hilj. €. Dekompozicija promjena po modulima SCR-a je prikazana na narednoj ilustraciji.

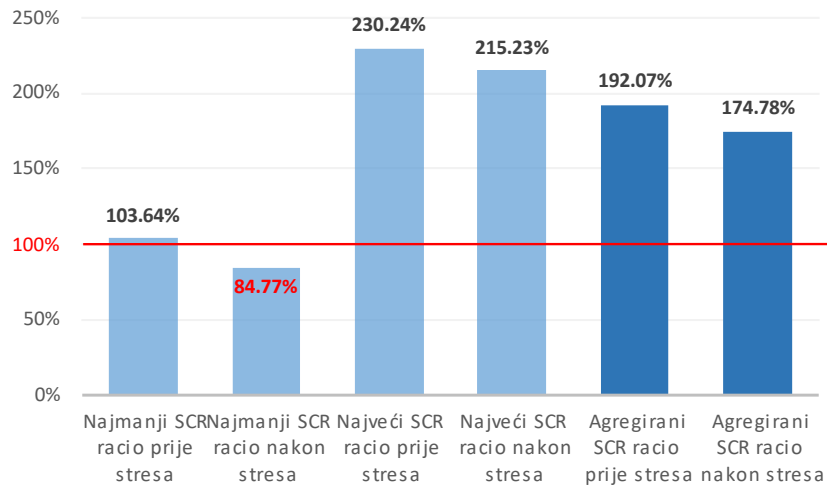
Ilustracija 14. Dekompozicija promjena agregiranog SCR-a životnih društava po modulima

V.2.5 Uticaj stresa na kapitalnu adekvatnost

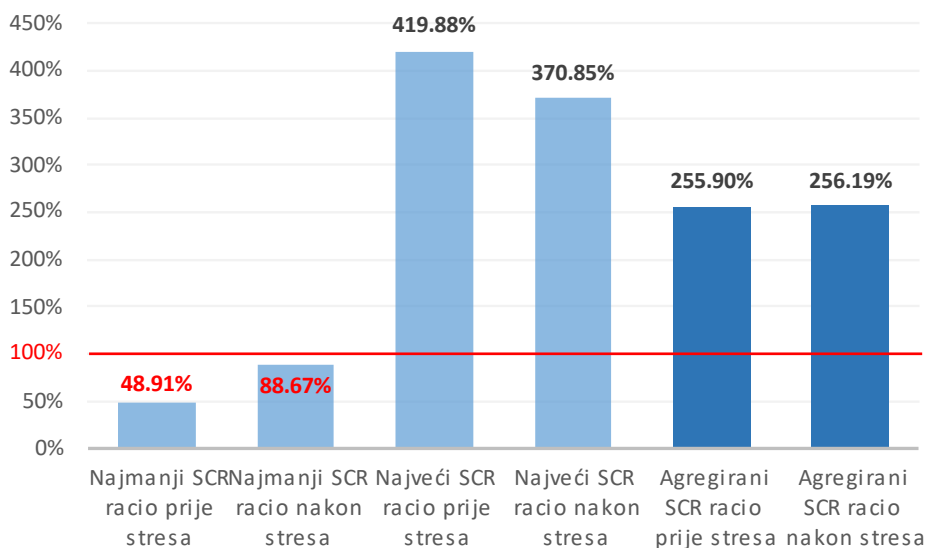
Stres je uticao na pad vrijednosti prihvatljivih sopstvenih sredstava kojima se pokrivaju SCR i MCR, s tim što je kod neživotnih osiguravača ovaj pad na agregatnom nivou bio znatno veći, pri čemu je višak prihvatljivih sopstvenih sredstava koji je u početnom stanju iznosio 26,58 mil. € nakon stresnog scenarija smanjen na 21,95 mil. € odnosno za 17,44% ili -4,64 mil. €.

Ilustracija 15. Agregirani višak prihvatljivih sopstvenih sredstava za pokriće SCR i MCR

Koliko je stres uticao na kapitalnu adekvatnost neživotnih društava na agregatnom nivou najbolje prikazuje promjena agregatnog SCR racija sa 192,07% prije stresa na 174,78% nakon stresa, što je značajno iznad regulatornog minimuma za SCR racio koji iznosi 100%. Pri tome, na nivou pojedinačnih društava, stres je promijenio situaciju iz početnog stanja samo kod jednog društva koje je nakon stresa iz statusa kapitalno adekvatno bilo kapitalno neadekvatno. Ostala tri društava su bila kapitalno adekvatna kako prije stresa tako i nakon stresa. Agregatni racio neživotnih osiguranja prije i nakon stresa prikazan je na narednoj ilustraciji.

Ilustracija 16. Agregirani SCR ratio neživotnih osiguranja prije i nakon stresa

SCR ratio kod životnih društava na agregatnom nivou imao je rast sa 255,90% na 256,19%, odnosno nakon stresa je bio značajno iznad regulatornog minimuma od 100%. U odnosu na početno stanje, sva društva su zadržala isti kapitalni status i nakon stresa. Naime, tri životna društva su bila kapitalno adekvatna i prije i nakon stresa, dok je jedno društvo bilo kapitalno neadekvatno i nakon stresa. Međutim, stresni scenario je pozitivno uticao na društvo koje je bilo kapitalno neadekvatno prije stresa pa je nakon stresa isto dosta popravilo SCR ratio i značajno se približilo regulatornom minimumu od 100%. Agregatni ratio životnih osiguranja prije i nakon stresa prikazan je na narednoj ilustraciji.

Ilustracija 17. Agregirani SCR ratio životnih osiguranja prije i nakon stresa

VI. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Stres test je i osiguravačima i Agenciji za nadzor osiguranja pružio jasan odgovor na pitanje u kojoj su mjeri kapitalne pozicije crnogorskih osiguravača otporne na zadate tržišne šokove posmatrano iz ugla regulatornih standarda Solventnosti II.

Učinak stresa je bio vidljiv na aktivni i pasivi osiguravača, gdje su povećane bezrizične kamatne stope za euro u sadejstvu sa porastom prinosa crnogorskih državnih obveznica i efekat inflacije na troškove šteta (kod neživotnih osiguravača) uticali na smanjenje aktive kroz umanjeње vrijednosti obveznica i na smanjenje pasive kroz umanjeње tehničkih rezervi. S obzirom na pad kako aktive tako i pasive nakon stresa, iznosi sopstvenih sredstava su ostali na približno istom nivou kod životnih osiguravača, dok su kod neživotnih osiguravača zabilježili pad. Agregatni zahtjev za kapitalom prije i nakon stresa i kod životnih i kod neživotnih osiguravača ostao je relativno nepromijenjen. Kapitalna adekvatnost sektora je nakon stresa ostala na zadovoljavajućem nivou, ali su na pojedinačnom nivou određena osiguravajuća društva imala SCR ratio ispod regulatornog minimuma od 100%.

Druga stres test vježba sektora osiguranja predstavlja nastavak strateških aktivnosti Agencije za nadzor osiguranja u sveobuhvatnim pripremama sektora, ali i Agencije, za punu primjenu novog regulatornog okvira osiguranja koji se uvodi novim Zakonom o osiguranju, a koji treba da stupi na snagu danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Drugi stres test je posebno važan korak naprijed za unapređenje kulture upravljanja rizicima u osiguravajućim društvima i pruža vrijedan osnov za dalji dijalog sa sektorom osiguranja. U odnosu na prvi stres test sektora osiguranja sprovedenog u 2020. godini primjećuje se napredak društava za osiguranje kada je u pitanju kadrovska i tehnička osposobljenost za sprovođenje ove vježbe, iako je i dalje prisutna stručna pomoć matičnih i sestrinskih društava iz grupe. Sva društva su u dostavljenim izvještajima navela da će o rezultatima stres testa upoznati ili su već upoznala izvršne direktore i odbor direktora društava, pri čemu su pojedina društva uvrstila stres test kao posebnu tačku za razmatranje na sjednicama odbora direktora i revizijskim odborima. Shodno navedenom, važno je da uprave svih društava nastave da rade na povećavanju i obezbjeđivanju nedostajućih internih stručnih znanja potrebnih za njegovo sprovođenje, te kako bi u razumnom roku bila spremna za samostalno sprovođenje ovakvih i kompleksnijih stres testova, koji su integralni dio sistema upravljanja rizicima u društvu u regulatornom režimu Solventnost II.

Imajući u vidu da je ovaj stres test bio sproveden na podacima osiguravača sa kraja 2023. godine, kao i da EIOPA preporučuje supervizorima i osiguravačima sprovođenje stres testa jednom u tri godine, Agencija ima namjeru sprovesti naredni stres test sektora osiguranja tokom 2027. godini.